

Vadászati irodalmunk fejlesztése érdekében.

A múlt század utolsó éveiben az újra ébredő nemzeti erő hazánkban hatalmas fejlődésre indította a kultura összes tényezőit. A lappangó őserő, mely a hosszszas tétlenség következtében zsibbadásszerű álomban szendergett, egyszerre öntudatra ébredt s a tudomány, művészet, ipar, kereskedelem és az őstermelés mezején dús sarjakat fakasztott. A haladás, úgy az elméleti, mint a gyakorlati tudományok minden ágában, óriási mérveket öltött; utólértük a nyugati nemzeteket és lépést tartunk azoknak kulturális fejlődésével.

Csak a vadászati tudomány, a vadászati irodalom ágán fakadt kevés lomb s ez is csigalassúsággal halad előre fejlődésében. Vadászati tudomány! Vadászati irodalom! Hát van ilyen is? kérdi a legtöbb ember s kicsinylőleg gondol azokra a lehetetlen vadászkalandokra s vadászfüllentésekre, melyeket valahol olvasott...

A vadászati szakirodalomnak fejlesztése érdekében legújabbán ifj. Bartal Aurél komoly, figyelemreméltó cikket írt a «Vadászlap» t. é. január 5-iki számában s ennek következménye volt a Bécsi Vilmos felszólalása «A Természet» f. é. március 15-iki számában. Mindkét író keresi, kutatja a fejlődés akadályait s végkövetkeztésükben a vadászközönség és a szakférfiak közömbösségében vélik azokat feltalálni.

Gondolkoztam már ezen én is, de gondolkoztak mások is; sok emberrel beszélgettem erről a nem épen épületes állapotról, ennek okairól és az orvoslás módjáról s hogy eddig nem szólaltam meg, oka részemről nem a közömbösség, hanem az, hogy én más konklúzióra jutottam. A közömbösség tényleg megvan; de mert a közömbösség csak okozat, ennek szülőökát kerestem.

Pár hónap múlva 25 éve lesz, hogy első cikkem «A madarak fészeképítési ösztöne» címmel megjelent a «Kolozsvár» tárczarovatában. Egy negyed század óta szolgálom, amennyi csekély tehetségetemtől telt, a természet-tudományi és vadászati irodalmat s ha tollam itt-ott pihent, annak oka mindig oly körülményekben volt, melyek rajtam kívül állottak s egészen oly természetűek, mint azok, melyek a vadászati irodalom pangását is okozták.

Az elvontabb tudományos szakirodalomról nem szölok. Mindenki tudja, hogy speciális szaktudománnyal nálunk 20–25 év előtt oly kevesen foglalkoztak, hogy egy tudományos szaklapot tekintélyes ráfizetés nélkül fentartani képtelenség volt, sőt talán még az ma is. De a vadászati tudomány, nézetem szerint, nem elvont, hanem népszerű tudomány, melyhez mindenki, ki a vadászattal, akár kedvtelésből, akár hivatásszerűleg foglalkozik, hozzáférhet; de nemcsak hozzáférhet, hanem annak felépítéséhez hozzájárulhat, vagy belőle legalább is okulhat. Tehát a szigoruan vett szaktudományokkal nem is hozható egy kalap alá. A vadászat körébe vágó irodalmi termékeknek, ha azokból okulni lehet, ha azokat élvezze-

tes alakban adjuk, akad olvasóközönsége s ha ez megvan, munkatársakat is toborozhatni össze, talán többet, mint bármelyik szaklap. Azt mondják, hogy nincs olvasóközönség s nem akarnak írni. Utána jártam s meggyőződtem, hogy a különböző német vadászati szaklapoknak Magyarországon több ezer előfizetője van, pedig ezeket a lapokat sokan nem járatják olyanok, kik különben szeretnek olvasni, mert vagy nem bírják eléggé a német nyelvet, vagy nem akarnak olvasni stb. Én azt hiszem, hogy az olvasóközönség nem hiányzik.

Nálunk még egy pár év előtt egyetlen egy számbavehető folyóirat volt, mely hivatva lett volna a vadászati irodalomnak melegágyává válni; ez a Vadászati védegyelet szakközlönye, a «Vadászlap». De hogy egyetlen lap, mely mint első sorban egy egyesület szakközlönye, tehát nem független, az olvasó- és íróközönségnek olyannyira különböző igényeit kielégíthesse, lehetetlen. Lehetetlen már azért is, mert havonként csak háromszor s ekkor is korlátolt terjedelemben jelenik meg; tehát termékenyebb, többet produkáló írónak nem képes kellő teret adni, minek következtében az író néha kénytelen cikkének megjelenésére hónapokig várni s így az írástól lassankint elmegy a kedve. Vagy beáll a másik eset; ha valaki gyakran ír s az olvasóközönség, mely a változatosságot szereti, a lap minden számában, hónapokon át ugyanazon nevet látja — megúnja.

Ezeknek a körülményeknek természetszerű kifolyása továbbá, hogy a kellő, mondjuk, a szükséges eszmecsere nem fejlődhet ki; mert ha a lapot egy-két író monopolizálja, saját szubjektív nézeteit az olvasóközönségre mint csalhatatlan, vagy ilyeneknek látszó igazságokat reaktroálja s más, talán sokkal helyesebb nézetek nem érvényesülhetnek, az olvasót akárhányszor, jóhiszeműleg, félrevezetik s csalódásoknak teszik ki. Pedig egészséges fejlődés kellő ellenőrzés, objektív kritika nélkül, melynek természetesen mentnek kell lenni minden személyeskedéstől és epétől, nem jöhet létre.

És ez a kritika hiányzott nálunk s hiányzik igen nagy mértékben ma is; az a kritika, mely újabb és újabb impulzust ad az eszmecsere, tisztázza az eltérő nézeteket s nem engedi elposványosodni, egyhangúvá válni a lapot, hanem magasabb nivóra emeli a lap tartalmát.

A kritika és az ellenzetetek érvényesüléseinek akadályait nem kutatom. Tény az, hogy megvoltak s részben megvannak ma is és a vadászság nagy része a «Fejbólintó Bálint» szerepét játssza; de azt merem állítani, hogy ez az állapot, a felsorolt körülmények, nem egy embert kedvetlenítettek el az írástól s még többet a vadászati irodalmi termékek olvasásától.

Ez az irány határozottan kárára van az okszerű vadászat és a vadászati irodalom fejlődésének. Szerít-számát nem tudom, hány embert hallottam bosszúsan kifakadni egyik vagy másik, igazán minden komolyságot és tudást nélkülöző cikk olvasása után! S hány kezdő vadászt vezettek ilyen cikkek tévútra, eredménytelen kísérletezésre s készítették saját kárán való okulásra!

Nem is nagyon régen történt, hogy Debreczenben járva, egy elsőrendű kávéházban a lapok között keresgélve, a «Wáidmannsheil» került a kezembe. Arra a kérdésemre, hogy van-e magyar vadászati folyóiratjuk? azt a feleletet kaptam: előbb járattunk, de az uraknak nem tetszett s azt mondták, hogy járassunk valami jó német lapot. Én ehhez kommentárt nem fűzök, csak azt jegyzem meg, hogy az említett helyiség törzsvendégeit épen nem lehet szándékos germanizálással vádolni.

Még egy más körülmény is van, mely nézetem szerint szintén nem az olvasóközönség közömbösségében gyökerezik, hanem inkább ennek okozója és fejlesztője. Értem a hazai vadászat körébe vágó, nagyobbszabású és fontosabb mozgalmaknak és hazai vadászati viszonyoknak figyelmen kívül való hagyását, vagy nem kellő méltatását.

Midőn 1892-ben, itt Sopronban, egy kis társaság, nem kimélve pénzt és fáradságot, olyan nemzetközi vizslaversenyt rendezett, milyen azóta az országban sem az anyag milyensége, sem mennyisége tekintetében nem volt, a versenyen két németországi szaklapnak volt jelen a tudósítója s többek között a «Deutsche Jäger-Zeitung» terjedelmes cikkben méltatta a verseny egész lefolyását. A milleniumi kiállítás vadászati csoportjáról a «Wild und Hund» berlini lap, a jeles vadászati író, *Dombrowski*, tollából két hosszú, igen szép illusztrációkkal díszített közleményt hozott; a múlt évi nemzetközi ebkiállításról szintén a «Wild und Hund» s más tekintélyes német szaklapok hoztak illusztrációkat s ismertetéseket, sokkal terjedelmesebben, mint hazai folyóirataink; vagy jelent-e meg magyarul a múlt év őszén tartott nemzetközi vizslaversenyről valami behatóbb ismertetés? Eszembe jut önkénytelenül *Brandt Károly* hírneves német kynologus, ki a tavalyi ebkiállításon, midőn a hazai vadászati viszonyainkról beszélgettünk, azt mondotta: az urak nagyon rosszul veszik, hogy zsákban tartják, a mivel rendelkeznek; vagy talán az a céljuk, hogy a világ valahogy meg ne tudja?...

Olvastunk itt is, ott is annak idején egy-egy rövid hírt a híres belyei fejedelmi vadászatokról; de hogy milyenek annak a páratlan szarvasvadászterületnek természeti és vadászati viszonyai, arról nagyon kevés embernek van tiszta fogalma, kik a «Wild und Hund»-ban nem olvasták *Valentinitsch* grácsi tanárnak, a császármadár zseniális monografistájának, vonzó leírását ennek a területnek vadászati viszonyairól. Vagy mit szóljak az oly korán elhunyt régi iskolatársam s barátom, *Czynk Ede*, továbbá *Spiess* százados és mások valóban költői és rendkívül tanulságos leírásairól, melyekben az erdélyi vadászati viszonyokat oly érdekesen ismertetik — a német szaklapokban?

Ezeket még fordításban sem ismerjük, pedig azt hiszem, hogy ezek első sorban érdekelnek.

De nem folytatom. Az «Adsza-nesze» elvéből kell kiindulni; ez a nagy közönség nézete, még az irodalom pártolásában is; az üzleti szempontokat nem szabad figyelmen kívül hagyni. Ha az áru jó, tetszetős, a vevők nem maradnak el; megszűnik a közöny s a vállalatnak viszont módjában van, rak-tárát folyton új, jobb és tetszetősebb áruval el-látni.

Dr. Mika Károly.

TUDÓSÍTÁSOK.

T. Szerkesztőség! Olvasva „A Természet” szerkesztőségéhez intézett tudósításokat az erdei szalonka fészkelési viszonyairól, elhatároztam, hogy én is hozzájárulok egy esetnek leírásával, a melyet négy évig elmulasztottam nyilvánosságra hozni, annyival inkább, mert ilyen eset, úgy hiszem, egyedüli. Nem egyszer voltam kitéve vadásztársaim gúnykaczájának, továbbá mások részéről is, a kiknek e különös eseményt elmondottam, — sokan rázták fejüket, pedig az igaz valóságot mordítottam s elmondom most is. Négy éve lesz most május havában, hogy G. V. barátom, jelenleg újaradi orvos, a ki akkor katonai kötelezettségének második félét szolgálta, a kolozsvári fellegrvár mögött sétált s egy buzával bevetett táblában egy fiatal szalonkát fogott kevés hajsza után. — Találkozásunk alkalmával barátom elbeszélte aznap történetét, hogy mit fogott s hol; leírása a szalonkát illetőleg olyan volt, hogy azt hittem, kétségkívül haris lehet, mely föltevésében támogatott még az a különös esemény, hogy buzaföldről fogta s hogy közvetlen közelben erdő sincs. Kérésre, hogy mutaná meg, eleget tett s csakugyan meggyőződtem, hogy szalonka, még pedig idej fiók, a melynek fején még láthatók voltak a pihe-tollak maradványai; feltűnt azonban a madár túlságos soványsága, gyengesége, a mellcsont tarajának élesen kiemelkedő léce, a tollak kuszáltsága s könnyen hullása. Felbontva a szalonkát, a bélben nagy meglepetésemre 8 vagy 10 darab fekete borsószemet találtam, mást semmit. — E rendkívüli körülményt (mert nem olvastam, nem hallottam, hogy ilyesmivel is táplálkoznék) megmagyarázza némileg ama körülmény, hogy a szalonka a buzavetésben találtatott, tehát volt alkalm, hogy e mindenesetre furcsa táplálékhoz hozzájusson. Vagy talán az emésztés elősegítésére vette fel a borsó-szemeket? Hiszen ha erre szüksége volt, mint sok madárnál a kavics-szemekre, megkapta volna azt azon a talajon, a melyen találtatott!

Kolozsvár, 1901. április 19.

Bod Péter.

T. Szerkesztőség! A közelmúlt napokban koltói gróf Teleki László birtokába jutott egy erdei szalonkának, a melyen a színanyag-pangás jelei láthatók. A középnagyágú szalonkának egész színezete szürkedrapp benyomást kelt. A szem rendes, a homlokon, fejtetőn keresztül vonuló sáv halványzsinű. Tarkó, nyakoldala, háta kevés rozsdaszínű folttal, a mely áttetszően elmosódott; farktő, kormánytollak ugyanolyanok. Az első rendű evezőkön a toll mindkét oldali zászlóján gyenge rozsdás foltok, némely evező külső, vagy belső zászlója fehér. Az alsó fark fedői még leginkább hasonlítanak a rendeshez, bár ezek is elmosódottak a rajzot illetőleg. A hason a rajzok alig kivehetőek, úgyszintén a még nem említett részeken. A félalbino szalonka meglövetési helye ismeretlen.

Kolozsvár, 1901. április 12.

Bod Péter.

A róka-kérdéshez.

T. Szerkesztőség! Hónapok óta figyelemmel kísérem a tollharcot, mely a róka családi élete körül foly a magyar szaklapok hasábjain s hogy eddig nem szólaltam meg, annak egyszerű oka az, hogy ez a kérdés már

